

מקורות משוחזרים

ירושלים - חזון ומציאות

אֲנִי הָרִים צִלּוֹל כִּינֹן וְרִחַ אֲרָנִים נִשָּׂא בְרוּחַ הָעֶרְבִים עִם קוֹל פַּעֲמוֹנִים.

וּבִתְרַדְמַת אֵילָן וּבָאֵן שְׂבוּיָהּ בְּחִלּוּמָהּ הָעִיר אֲשֶׁר בְּדָד יוֹשֶׁבֶת וּבִלְבָּהּ חוֹמָה.

ירושלים שֶׁל זָהָב וְשֶׁל נְחֹשֶׁת וְשֶׁל אֹזר הָלֹא לְכָל שִׁירֵיךְ אֲנִי כְּנֹד...

אֵיכָה יָבִשׁוּ בִּזְרוֹת הַמַּיִם כִּכָּר הָעִיר בִּיקָה וְאֵין פֹּקֵד אֶת הָר הַבִּיט בְּעִיר הָעִתִּיקָה.

וּבִמְעֻרֹת אֲשֶׁר בְּסַלַע מִיָּלְלוֹת רִחוּחַ וְאֵין יוֹרֵד אֶל יָם הַמֶּלֶח בְּדֶרֶךְ יְרִיחוֹ.

ירושלים שֶׁל זָהָב...

אֵךְ בְּבֹאֵי הַיּוֹם לְשִׁיר לָךְ וְלָךְ לְקִשׁוֹר כְּתָרִים קִטְנֹתִי מַצְעִיר בְּנִיךְ וּמֵאֲחִירוֹן הַמְשׁוֹרְרִים. כִּי שִׁמְךָ צוּרָה אֶת הַשָּׁפָתִים כְּנִשְׁקֹת שְׂכָרְךָ אִם אֲשַׁכְחֶךָ יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר כָּלָה זָהָב.

ירושלים שֶׁל זָהָב...

חֲזַרְנוּ אֶל בִּזְרוֹת הַמַּיִם לְשׁוֹק וְלִפְכָּךְ שׁוֹפֵר קוֹרָא בְּהָר הַבִּיט בְּעִיר הָעִתִּיקָה.

וּבִמְעֻרֹת אֲשֶׁר בְּסַלַע אֲלִפִּי שְׁמֹשׁוֹת זִוְרָחוֹת נָשׁוּב נֶרֶד אֶל יָם הַמֶּלֶח בְּדֶרֶךְ יְרִיחוֹ.

ירושלים שֶׁל זָהָב...

שיר זה, המזוהה כל כך עם ירושלים ומלחמת "ששת הימים", מתייחס למצבה של העיר מאז רחק ישראל ממנה זה אלפי שנים ועד ששב אליה. השיר מחבר את לשון המקורות והתפילות מן העבר אל ההווה הישראלי והוא הפך במשך השנים מעין המנון חדש לירושלים.

- האק 15 "ירושלים של מילה" או "של מילה"?
- האק 13 טיירת 2 שיר "עיר קודש" או "עיר חל"י"?

המקורות בעמוד זה מציגים גישות שונות להתמודדות עם מורכבותה של העיר.

3 איי השל: "ירושלים - לא סמל אלא בית"

בכ"ח באייר תשכ"ז (1967) שוחררה ירושלים, וגל גדול של התעוררות רוחנית פקד יהודים בכל רחבי תבל. **אברהם יהושע השל** (1907-1972), מן ההוגים והתיאולוגים הבולטים ביהדות ארצות הברית במאה ה-20, נדרש גם הוא לתחייתה המחודשת של ירושלים בדורו. הוא ראה בשחרור העיר ובאיחודה תחת שלטון ישראלי התגלות אלוהית אוניברסאלית שאסור להחמיצה.

בקטע הבא עומד השל נוכח הכותל המערבי ושואל למקורות הזיקה העמוקה שהביאו את עם ישראל לרגע זה, ולמשמעותו של המקום גם למי שרחקו מן האמונה.

לא בגפי (לבדי) באתי לירושלים. נהרות של ערגה אין קץ, דבקות, חלומות זורמים יומם ולילה, תיקוני צוות, דורות, מאות ואלפי שנים, נחלי דמעות של נדר וציפייה, מרחבי תבל כולה, מארבע כנפות הארץ נשאו אותנו, בני דור זה, אל הכותל. אבות אבותי ראוך בחלומם בלבד. לעמי באושוויץ רחוק היית (הכותל) כרחוק שמים מארץ, ואני הנני נוגע באבניך! הראוי אני ...

ירושלים, לא תראנה אם לא תאזין לה. היא האוזן אשר שמעה הייתה קשובה לתוכחות הנביאים, לתנחומי הנביאים, לתפילות של דורות, לתקוותיהם של חכמים וקדושים אין מספר ... ויותר משהיא אוזן - ירושלים היא עך, בת קולו של הנצח ... ירושלים הופסקה באמצע דיבורה, ירושלים, דברי שוב אל עמנו, אל כל העמים... ירושלים אינה אלוהות בלבד - חיה תלווים בנבחותנו. לבדה, עיובה היא ודוממה. כשישראל בתוכה היא עדות, קול קורא. ציון איננה סמל, כי אם בית. הארץ איננה קישל, כי אם קניין של ממש, זיקה של גורל. מי יצפה מאתנו כי נתכחש לנדרנו "אם אשכח ירושלים, תשכח ימיני" ...

[ירושלים] היא עיר מלאת חזון, עיר בעלת מימד על-מציאותי. קסמה אינו בעתירותה... לא אוקף של מצבות זיכרון ומקדשים. כוחה הוא בהכמחותה ... האתגר אשר שמו ירושלים: איך ליחד את האנושי עם הקודש? איך ליצור הד לאשר הוא אלוהי ... איך נחיה עם ירושלים? ... למה מצפה היא מאתנו, החיים בתקופה של קהות רוחנית? ...

איי השל, ירושלים - עיר חסד עליז, בתוך: ישראל חוזה ונצח, תרגום: דוד בר-לבב, עורך: פנחס פלא, הספרייה הציונית, ירושלים, תשל"ג

לצעת השל, מה אפשר את שיבת עק ישראל לירושלים ולכותל, ומה היא מסמלת?

- הסכר את המותח בין ירושלים "האלוהית" לירושלים "האנושית".
- עומד על הדומה ויל השונה בין חסון של השל ושל הרצל לירושלים.

במקורות שהוצגו ניתן לעמוד על ריבוי פניה של ירושלים: בין הוד ויפוי לארציות ומצוקה, בין עיר הקודש לעיר הבירה, בין הנצחי לזמני, בין החומר לרוח, בין הפרטי לציבורי, בין הלאומי לאוניברסלי, בין עבר לעתיד. ביום-יום נקשרת העיר בתודעתנו לכותל ולחומות, לכנסת ולמשכן הנשיא, להר הרצל וליד-ושם, ולהבדיל - לקבוצת בית"ר ולשוק מחנה-יהודה...

- האק 15 עזרכס לירושלים יש משמעות מיוחדת? ■ מתי זיקרתם לאחרונה בירושלים, ומה חשנת צעת זיקרכתם? מה אתם אוהבים זה? ■ כיצד לצעתכם יש לציון את יום ירושלים?

ירושלים של מעלה וירושלים של מטה

4 יהודה עמיחי: מתי תבוא גאולה לירושלים?

ירושלים היא אחד ממוקדי התיירות החשובים בעולם. פוקדים אותה מדי יום אלפים, מאמינים וכופרים, תלמידים וחילים. ידוע גם "סינדרום ירושלים" הפוקד צליינים הבטוחים שזכו להתגלות אלוהית בעיר. מדוע כל אלה מגיעים לירושלים? מה הם מבקשים למצוא בה?

יהודה עמיחי (1924-2000), משורר ירושלמי, זוכה פרס ישראל לשירה (1982), נחשב לאחד המשוררים החשובים ופורצי הדרך בשירה העברית החדשה. עמיחי חי בירושלים ואהב אותה, אולם בעיניו גאולתה האמיתית עוד רחוקה.

בשיר שלפניכם הוא מותח ביקורת על הגישה השכיחה, כפי שהיא מתבטאת בעמידתו של התייר הבא לירושלים לביקור קצר. הגאולה תבוא, רק כשתשתנה נקודת המבט.

תיירים / יהודה עמיחי

בקורי אבלים הם עורכים אצלנו, יושבים ביד ושם, מרצינים ליד הכותל המערבי וצוחקים מאחורי וילונות כבדים בחדרי מלון, מצטלמים עם מתים חשובים בקבר רחל ובקבר הרצל ובנבעת התחמושת, בוכים על יפי גבורת נערינו וחושקים בקשיחות נעירותינו ותולים את תחתוניהם לייבוש מהיר באמבטיה כחולה וצוננת.

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במצודת דוד, את שני הסלים הכבדים שמתי לידי. עמדה שם קבוצת תיירים סביב המדרוך ושימשתי להם נקודת ציון. "אתם רואים את האיש הזה עם הסלים? קצת ימינה מראשו נמצאת קשת מן התקופה הרומית. קצת ימינה מראשו"י. "אבל הוא זו, הוא זו" אמרתי בלבי. הגאולה תבוא רק אם יגידו להם: אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית? לא חשוב: אבל לידה, קצת שמאלה ולמטה ממנה, יושב אדם שקנה פרות וירקות לביתו.

מה הביקורת על עמיחי כלפי התיירים בירושלים?

- מהם הנימוקים המוסריים שלר ומה מטרותם?
- מתי לצעתו תבוא הגאולה לירושלים, ומדוע דווקא אז? חוו דעתכם.
- האק 15 זכר רק במטילים המונארכיים בעיר?
- השן (דומה ושווה) בין עמיחי ובין הרצל והשל. מהו החסון לירושלים לשי כל אחד מהם, ומה נדרש להשגתו?

2010 2000 1500 1000 500 0 -500 -1000 -1500

רנסנס השכלה וחסידות ציונות ומדינת ישראל העת החדשה

תור הזהב בספרד ימי הביניים תלמוד

משנה בית שני תקופת חז"ל

ימי הממלכה ובית ראשון תקופת המקרא אבות

